

CZ

Budoucí územní spolupráce v Euroregionu Těšínské Slezsko - studie

**Budoucí územní spolupráce
v Euroregionu Těšínské Slezsko
- studie**

Český Těšín-Cieszyn, 2015

Redakce, konzultace a autoři studie:

Tomáš Balcar / RESPOND& CO, s.r.o. (kapitoly 1, 3, shrnutí a závěry)

Bogdan Kasperek / Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”

Václav Laštůvka / Regionální sdružení územní spolupráce Těšínského Slezska

Małgorzata Malaka / Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” (kapitola 5)

Marek Olszewski / Expert (úvod, kapitoly 2, 4, shrnutí a závěry)

Marian Razima / Expert

Petra Slováček Rypienová / Regionální sdružení územní spolupráce Těšínského Slezska (kapitola 5)

Překlady:

Karina Kurková

Koordinace prací a schválení studie:

Bogdan Kasperek / Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”

Václav Laštůvka / Regionální sdružení územní spolupráce Těšínského Slezska

Úplná verze studie je zveřejněna na stránkách www.irsts.cz a www.olza.pl

ISBN:

978-83-931367-5-9

Tisk:

Przedsiębiorstwo Poligraficzne Modena sp. z o.o.

Cieszyn, ul. Mała Łąka 17

www.drukarniamodena.pl

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
PŘEKRAČUJEME HRANICE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PRZEKRAČAMY GRANICE

Studie byla zpracována v rámci projektu „Budoucí územní spolupráce v ERTS-ŠC. Chceme, abyste o nás věděli - 4.“, spolufinancovaného Evropskou unií z prostředků Fondu mikroprojektů Euroregionu Těšínské Slezsko v rámci Evropského fondu pro regionální rozvoj – Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013 a ze státního rozpočtu

Obsah

Úvod.....	4
1. Analýza dosavadní a budoucí územní spolupráce (s akcentem na současnou Smlouvu o Euroregionu).....	4
1.1. Hodnocení základních činností Euroregionu Těšínské Slezsko.....	5
1.1.1. Dílčí činnosti v oblasti: Euroregion podporuje v pohraničních územích rozvoj.....	5
1.2. Základní činnosti Euroregionu Těšínské Slezsko do budoucna.....	6
1.2.1. Priority v dílčí činnosti v oblasti: Podpora rozvoje v pohraničních územích.....	7
1.3. Česko-polská versus národní spolupráce.....	8
1.4. Konkrétní oblasti spolupráce – problematické oblasti.....	8
1.5. Konkrétní oblasti spolupráce – plán využití.....	9
1.6. Prioritní osy a jejich využití.....	10
2. Analýza vybraných strategických dokumentů významných z hlediska přeshraniční spolupráce uskutečňované v Euroregionu Těšínské Slezsko.....	10
3. Budoucí územní spolupráce v Euroregionu Těšínské Slezsko - studie (český pohled).....	19
4. Budoucí územní spolupráce v Euroregionu Těšínské Slezsko - studie (polský pohled).....	20
5. Zdroje financování přeshraničních projektů v letech 2014-2020.....	31
Shrnutí a závěry.....	33

Úvod

Mezinárodní spolupráce patří k nejdůležitějším zájmovým oblastem Evropské unie, zejména v regionálním kontextu, protože přispívá k harmonickému rozvoji celého Společenství a odbourávání rozdílů na úrovni socio-ekonomického rozvoje. V rámci regionální spolupráce Evropské unie mají zvláštní význam přeshraniční struktury – euroregiony, které podporují aktivity zaměřené na řešení problémů specifických pro příhraniční území, mezi nimiž lze vyjmenovat: slabý rozvoj způsobený periferní polohou, nutné rozšíření lokální infrastruktury se širokým územním rozsahem, každodenní kyvadlový pohyb obyvatel, otázky související s rušením obchodních omezení, problémy životního prostředí nebo nutné odstraňování kulturních bariér. Přeshraniční spolupráce, do které jsou zapojeny euroregiony, vede také k zániku hranic, které ještě nedávno rozdělovaly jednotlivé státy, a k vytváření „mostů“ mezi sousedícími státy, což představuje další etapu budování integrované Evropy.

Klíčovou úlohu ve fungování euroregionů odehrávají dotační programy Evropské unie, díky nimž lze realizovat různé aktivity ve formě přeshraničních projektů. Na jedné straně mají euroregiony možnost žádat o prostředky v rámci těchto programů, na druhé pak, což je důležitější, je mohou spravovat a zároveň inspirovat a podporovat vznik projektů místních samospráv a dalších institucí. Efektem toho je rostoucí počet žadatelů, kteří se snaží tyto prostředky využívat. Nelze však zapomínat na to, že aby bylo čerpání finančních prostředků, za které jsou spoluzodpovědné euroregiony, efektivní, jsou zapotřebí integrované akční plány přeshraničního charakteru. Díky tomuto budou euroregiony i ostatní příjemci moci co nejlépe řešit společné problémy a budovat společné potenciály.

„Budoucí územní spolupráce v Euroregionu Těšínské Slezsko – studie“ je odpovědí na potřeby související s tvorbou analyticko-plánovacího dokumentu, který by zohledňoval systémový přístup českých a polských samospráv a jejich organizačních složek k realizaci přeshraničních aktivit v období 2014-2020. Na jedné straně se jedná o revizi ustanovení Smlouvy o regionální spolupráci pod názvem „Euroregion Těšínské Slezsko“, kdežto na druhé straně je to analýza ustanovení uvedených ve strategiích a rozvojových plánech jednotlivých územních samosprávných celků, jejich sdružení nebo svazků; v bilaterálních a trilaterálních přeshraničních programech a koncepcích; v ostatních dokumentech přeshraničního charakteru zohledňujících zkušenosti a dobrou praxi vycházející z nadnárodní spolupráce mezi partnery euroregionální smlouvy a jinými evropskými strukturami a organizacemi; a také v programových dokumentech souvisejících s Programem Interreg V-A Česká republika – Polsko na období 2014-2020.

1. Analýza dosavadní a budoucí územní spolupráce (s akcentem na současnou Smlouvu o Euroregionu)¹

Hodnocení činnosti Euroregionu Těšínské Slezsko proběhlo na půdorysu stanov Euroregionu. Ve stanovách jsou stanoveny čtyři základní činnosti:

1. Euroregion podporuje v pohraničních územích rozvoj.
2. Euroregion podporuje v rámci svých možností zájmy měst a obcí, sdružení, organizací, i fyzických osob, které odpovídají rozvojovým cílům regionu.

¹ Obrázky, které jsou součástí kapitoly 1. a 3. se nachází uvnitř dokumentu

3. Euroregion napomáhá na regionální úrovni všem činnostem, které povedou k přistoupení České republiky a Polské republiky do Evropské unie.
4. Euroregion podporuje uzavírání mezinárodních smluv, vedoucích ke spolupráci přesahující hranice.

1.1. Hodnocení základních činností Euroregionu Těšínské Slezsko

Hodnocení činnosti Euroregionu proběhlo běžným známkováním, jako ve škole, tzn. jednička představuje nejlepší hodnocení a pětka představuje nejhorší hodnocení. **Představitelé měst a obcí Euroregionu Těšínské Slezsko zhodnotili většinu činností známkou, která se blíží nejvíce známce 2.** Hodnocení všech čtyř základních činností je vyrovnané. **Nejlépe je hodnocena průměrnou známkou 2,05 Podpora rozvoje území v pohraničí celkově.** Na pomyslném druhém místě je pak hodnocena s průměrnou známkou 2,13 Podpora na regionální úrovni všem činnostem, které vedly k přistoupení ČR a PR do EU. Podpora uzavírání mezinárodních smluv vedoucí k přeshraniční spolupráci i Podpora zájmů měst a obcí je hodnocena v průměru stejně známkou 2,23.

Hned při úvodním hodnocení činnosti Euroregionu Těšínské Slezsko se projevila výrazná odlišnost, mezi hodnocením dosavadní činnosti českými a polskými samosprávami (obr. č. 1). Zastupitelé v Polsku hodnotí dosavadní činnosti ve všech čtyřech kritériích pozitivněji, konkrétně o necelý jeden stupeň. Například v ukazateli Podpora rozvoje území v pohraničí celkově hodnotí polští respondenti tuto spolupráci průměrnou známkou 1,5 a čeští respondenti pak známkou 2,35. Toto rozdílné hodnocení se pak vine v podstatě celým hodnocením dosavadní spolupráce.

1.1.1. Dílčí činnosti v oblasti: Euroregion podporuje v pohraničních územích rozvoj

Podpora rozvoje území v pohraničí je hodnocena ze všech čtyř ukazatelů nejlépe a to jak českými, tak polskými respondenty. Kromě celkového hodnocení byla činnosti euroregionu dále v tomto ukazateli podrobena detailnějšímu pohledu formou konkretizace hodnocení jednotlivých činností Euroregionu Těšínské Slezsko. Euroregion podporuje v pohraničních územích rozvoj zejména v těchto oblastech činností je dále sledován v jednotlivých položkách.

Z těchto dílčích 12 oblastí konkrétní podpory je nejlepšími známkami hodnocena činnost Euroregionu Těšínské Slezsko v oblasti akcí podporujících rozvoj kultury, osvěty a sportu, zejména poskytováním informací o jednotlivých aktivitách (obr. č. 2). Tato činnost Euroregionu Těšínské Slezsko je průměrně hodnocena nejlepší známkou 1,88. Ve velmi blízkém spojení je pak i hodnocení v oblasti rozvoje turismu a cestovního ruchu včetně rozvoje a dalšího zlepšení hraničního styku s průměrnou známkou 1,9.

Další dvě oblasti činností Euroregionu Těšínské Slezsko jsou prvním dvěma činnostem velmi vyrovnané. Jsou to oblasti kulturní výměny a péče o společné kulturní dědictví a spolupráce mezi školami a mládeží na území Euroregionu. Tato hodnocení dostaly průměrnou známkou 2,02 a 2,06. Hodnocení prvních čtyř kritérií je tedy opravdu vyrovnané. Průměrnou známkou blížící se hodnotě 2 pak obdržela rovněž spoluprá-

ce v oblasti výměny zkušeností a informací při rozvoji regionu. Tato činnost obdržela průměrné hodnocení 2,28.

Dalších 5 činností Euroregionu Těšínské Slezsko je hodnoceno známkami nad 2,67, ale nižšími než hodnotou 3 (tato představuje nadprůměrnou známku). Poslední dvě kritéria pak již dostávají známku nad 3. Je to oblast výměny zkušeností a informací z oblasti trhu práce (známka 3,16) a především pak spolupráci při územním plánování (3,39).

Rozdíly mezi českými a polskými respondenty jsou opět zřejmé, ale nejsou tak výrazné, jako při hodnocení čtyř základních oblastí spolupráce. Polští respondenti jsou mírně pozitivnější v hodnocení činností Euroregionu Těšínské Slezsko. **Pozitivní je, že hodnocení činností je podobné** – u obou zemí se mezi prvními čtyřmi činnostmi objevují stejné činnosti a rovněž na posledních místech se objevují stejné činnosti. Tento soulad hovoří o pravděpodobně reálném hodnocení, na kterém se nezávisle na sobě shodnou zástupci měst a obcí z obou stran hranice. Naopak největší nesoulad je zaznamenán při hodnocení činností z oblasti trhu práce, či v oblasti vzájemné spolupráce záchranných a horských služeb na území Euroregionu Těšínské Slezsko.

Specifikem českého území je fakt, že na území Euroregionu Těšínské Slezsko se nacházejí i obce s méně než 1000 obyvateli. Právě samosprávy těchto měst hodnotí přitom Euroregion Těšínské Slezsko nejpozitivněji a to prakticky ve všech činnostech. V polské části Euroregionu Těšínské Slezsko je lépe hodnocena činnost Euroregionu rovněž představiteli menších obcí (5.000-20.000 obyvatel), než větších (nad 20.000 obyvatel).

V české části Euroregionu Těšínské Slezsko jsou výsledky sledovány i podle příslušnosti jednotlivých respondentů do sdružení obcí. **Právě příslušnost ke sdružení měla velmi výrazný vliv na hodnocení činností Euroregionu Těšínské Slezsko v české části a výrazně ovlivnila i celkové hodnocení Euroregionu.** Zatímco obce sdružené v seskupení Regionální rada Třinec hodnotí činnosti Euroregionu Těšínské Slezsko pozitivně, je hodnocení Svazkem měst a obcí okresu Karviná a v některých kritériích i Sdružením obcí Jablunkovska naopak často negativnější.

1.2. Základní činnosti Euroregionu Těšínské Slezsko do budoucna

Kromě hodnocení jednotlivých činností byly tytéž podrobeny dotazu, jsou-li tyto činnosti z pohledu zakladatelů jednotlivých smluvních partnerů Euroregionu Těšínské Slezsko považovány za prioritní i do budoucna. Jde o to kromě zhodnocení činností Euroregionu i zajistit do budoucna optimální činnosti Regionálního sdružení územní spolupráce Těšínské Slezsko a Stowarzyszenia Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” v oblastech spolupráce, které jejich zakladatelé považují za prioritní.

Primárním poznatkem je soulad v hodnocení minulosti a priority pro budoucnost (obr. č. 3). Jinými slovy – nejlepšího hodnocení v minulosti dosahovalo hodnocení práce Euroregionu Těšínské Slezsko v oblasti Podpory rozvoje území v pohraničí a stejná oblast činností má i největší prioritu pro představitel měst a obcí Euroregionu. Tuto skutečnost ilustruje obrázek č. 4 – poziční mapa dále v textu, kde jsou právě tři základní oblasti ve spodním levém kvadrantu, které představují ty činnosti, které byly dobře hodnoceny v minulosti a zároveň jsou důležité i pro budoucí činnosti Euroregionu.

Dalším výrazným zjištěním je i daleko vyrovnanější hodnocení jednotlivých priorit. Odpovědi polských i českých respondentů jsou si velmi podobné, alespoň ve třech základních činnostech Euroregionu Těšínské Slezsko (oproti hodnocení minulosti odpovídají činnosti směřující k přistoupení ČR a PR do EU). Všechna tři základní kritéria dosahují priorit v hodnotách 1,5-2. Ve slovním hodnocení jednička odpovídá slovnímu popisu nejvyšší prioritě a hodnota 5 pak odpovídá popisu nejmenší prioritě.

1.2.1. Priority v dílčí činnosti v oblasti: Podpora rozvoje v pohraničních územích

Činnosti v této oblasti jsou stejně jako při hodnocení v minulosti i v otázkách priorit do budoucna rozděleny do 12 dílčích činností. Prvních 7 činností vykazuje přibližně stejnou míru priority do budoucna (hodnocení 1,7-1,85). Jsou to oblasti:

- a) výměna zkušeností a informací při rozvoji regionu
- l) spolupráce mezi školami a mládeží na území Euroregionu
- d) řešení společných zájmů v oblasti dopravy, komunikací a spojů a bezpečnosti obyvatel
- j) kulturní výměna a péče o společné kulturní dědictví
- i) akce podporující rozvoj kultury, osvěty a sportu, zejména poskytování informací o jednotlivých aktivitách
- h) rozvoj turismu a cestovního ruchu včetně rozvoje a dalšího zlepšení hraničního styku
- e) řešení společných problémů ekologie a životního prostředí

Opět v souladu s hodnocením činnosti Euroregionu Těšínské Slezsko v minulosti je i nejnižší preference činností, které byly v minulosti nejhůře hodnoceny (neznám=hodnotím hůře). Týká se to kritéria společného přístupu k územnímu plánování.

Největšího rozdílu v hodnocení priorit do budoucna mezi polskými a českými respondenty nastal u otázky činnosti v oblasti spolupráce záchranných horských služeb na území Euroregionu Těšínské Slezsko. V polské části je tato priorita třetí nejdůležitější, zatímco v české části je na okraji zájmu.

Významným rozdílem je rovněž priorita daná českými a polskými samosprávami činností v oblasti řešení společných problémů ekologie a životního prostředí. Tato činnost se celkově umístila jako priorita číslo 1 pro celý Euroregion Těšínské Slezsko. V dílčím srovnání je ovšem daleko větší priorita daná tomuto kritériu českými respondenty, než polskými. Zatímco v české části Euroregionu Těšínské Slezsko je tato priorita číslem 1 (hodnota 1,59), tak v polské části Euroregionu je tato priorita na šestém místě (1,88).

V polské části Euroregionu Těšínské Slezsko dominují priority týkající se oblastí kultury, osvěty, sportu, péče o kulturní dědictví, dále rozvoje turismu či výměny informací při rozvoji regionu. Pohříchu jsou to však oblasti, jejichž podpora v budoucnosti nebude mít takovou prioritu z EU, jako si představují zástupci samospráv. Naopak tato podpora bude směřovat do projektů, jež se budou zabývat například oblastem zaměstnanosti či životního prostředí.

Celkově je však zřejmé, že hodnocení činností z minulosti v komparaci s prioritou pro tyto činnosti do budoucna dává jasný obraz. Žádná z důležitých činností z minulosti

se neobjevuje v kvadrantu bez priority do budoucna. Tuto situaci znázorňuje poziční mapa dále. **Mapa dále zobrazuje** zvláštní postavení dvou činností – pod písmenem E jsou to činnosti spojené s řešením společných problémů životního prostředí a pod písmenem D pak činnosti řešení společných zájmů v oblasti dopravy. Obě tyto oblasti činností se v minulosti objevily v hůře hodnocených, pro budoucnost se však objevují mezi prioritami.

1.3. Česko-polská versus národní spolupráce

Euroregion Těšínské Slezsko představuje v současné době primárně přeshraniční spolupráci českých a polských obcí. Historicky však vznikla na základě spolupráce územní a národní. Rozvoj území není pouze záležitostí evropských dotací. Dotaz na budoucí charakter činností Regionálního sdružení územní spolupráce Těšínského Slezska respektive Stowarzyszenia Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” je tudíž logický (obr. č. 5).

Odpověď na tento dotaz je však více než jednoznačný. Dle názorů valné většiny respondentů by se měly smluvní strany Euroregionu Těšínské Slezsko věnovat jednoznačně jak činnostem s přeshraničním efektem, tak i národní územní spolupráci. Přesvědčeno je o tomto faktu skoro 96% všech dotázaných zástupců samospráv z polských a českých měst. Pouze dvě odpovědi směřují činnosti českého partnera Euroregionu do oblasti pouze příhraniční spolupráce. Nikdo z respondentů navíc neuvedl, že by se smluvní partneři měli věnovat pouze národní spolupráci. Tento fakt však byl předem očekávaný a opačné výsledky by vedly spíše k otázkám významu těchto subjektů pro dané území.

Potěšující je jednak shoda českých a polských představitelů měst a obcí, ale rovněž obsah shodných odpovědí. Vzkaz oběma sdružením je tedy jednoznačný – do budoucna se věnovat jak národní územní spolupráci, tak té přeshraniční.

1.4. Konkrétní oblasti spolupráce – problematické oblasti

V rámci budoucího zaměření činností byly nabídnuty v obecné rovině oblasti spolupráce. Respondenti měli za úkol vydefinovat z 10 nabídnutých obecných oblastí ty, které považují za problematické, tzn., že by se na ně měl Euroregion Těšínské Slezsko zaměřit při své primární činnosti. Jedná se o těchto 10 oblastí (obr. č. 6):

- Turismus
- Doprava
- Zdravotnictví
- Podnikání
- Životní prostředí
- Kultura
- Sport
- Školství
- Oblast územního plánování
- Krizové řízení

Z nabídnutých problematických oblastí, na které by se měl Euroregion Těšínské Slezsko při své činnosti zaměřit, se na prvním místě trochu překvapivě objevuje oblast životního prostředí. Tuto oblast vybírá 74% zástupců měst a obcí v Euroregionu na polské i české straně. První místo tato oblast zaujímá v české části Euroregionu Těšínské Slezsko (75,8%) a v polské části je na druhém místě (70,6%). V polské části Euroregionu Těšínské Slezsko se na prvním místě objevuje oblast dopravy (76,5%), která naopak v české části dosahuje na třetí místo spolu s oblastí sportu.

Kromě oblasti životního prostředí a dopravy se dále zmiňují oblasti kultury, turismu a krizového řízení. Naopak menších preferencí v této otázce dosahují oblasti podnikání, školství. Na posledních příčkách jsou oblasti územního plánování a zdravotnictví. **Opět je potěšující velmi vyrovnané vnímání problematických oblastí na polské a české straně.**

Na české straně je trochu překvapující identifikace problematické oblasti s doporučením na zaměření se na tuto oblast v kategorii kultura a to od zástupců obcí ze Svazku měst a obcí okresu Karviná. Jinak jsou preference členů jednotlivých sdružení vyrovnané. Dále platí na české straně, že **větší obce volí oblast životního prostředí, dopravy a krizového řízení. Naopak nejmenší obce vidí problém ve všech nabízených oblastech s výjimkou zdravotnictví.** Na polské straně Euroregionu Těšínské Slezsko jsou názory ne příliš závislé na velikosti obce.

1.5. Konkrétní oblasti spolupráce – plán využití

Jedna věc je identifikovat problematické oblasti. Druhá věc je pak využít služeb Euroregionu Těšínské Slezsko v těchto oblastech. Dvě, na první pohled související otázky. Zástupci samospráv proto měli pomocí škály 1=dokážu si určitě představit využití až po 5=určitě si nedokážu představit využití určit, jaké jsou jejich plány v daných tematických oblastech. Dle očekávání jsou odpovědi zástupců samospráv odlišné, od těch, které se týkaly stanovení problematických oblastí (obr. č. 7).

Nejlépe si dokáží představit využití spolupráce v oblastech, které patřily v minulém programovém období k podporovaným. Jsou to především oblasti kultury, turismu a sportu. Především polští zástupci preferují oblasti kultury a turismu. Další dvě oblasti následují a jsou to školství a životní prostředí. Zde naopak v těchto oblastech jsou častěji schopni vidět využití čeští zástupci respondentů. Obecně jsou však odpovědi českých i polských respondentů podobné.

Oblasti krizového řízení a dopravy sice patří při plánovaném využití až do druhé poloviny seřazených priorit, ale odpovědi českých a polských respondentů jsou skoro identické. V souladu s obecným přístupem a stanovení problematických oblastí jsou i při využití jednotlivých oblastí nejméně preferované oblasti podnikání, zdravotnictví a především územního plánování.

Na české straně je zajímavý odlišný přístup jednotlivých sdružení, kdy obce ze Svazku města obcí okresu Karviná si dokáží představit častěji využití v oblasti kultury, sportu a turismu, čímž se více blíží odpovědím polských obcí. Souvisí to primárně i s velikostí obcí (ve Svazku měst a obcí okresu Karviná jsou obce velikostně podobné obcím a městům v polské části Euroregionu Těšínské Slezsko).

Z poziční mapy je vidět vzájemný vztah oblastí, které označují zástupci samospráv za problémové, kterým by se měl Euroregion Těšínské Slezsko věnovat a to, jestli si

dokáží představit spolupráci v této oblasti. Oblast turismu, sportu a kultury patří k problémům, které by měl Euroregion řešit, a zároveň si obce dokáží představit, že v těchto oblastech budou spolupracovat. Školství, zdravotnictví a územní plánování patří k oblastem, které nejsou vnímány jako problematické a zároveň si zástupci samospráv nedokáží příliš představit v těchto oblastech spolupráci.

K diskusi jsou pak oblasti životního prostředí a dopravy. Tyto oblasti jsou nadprůměrně „problematické“, ale zástupci samospráv se nedokáží představit konkrétní spolupráci. V těchto oblastech je nutné spolupráci podporovat a iniciovat. Dle názoru agentury se jedná o stěžejní výstup studie a jeden z nejdůležitějších závěrů.

Oblasti krizového řízení a podnikání jsou sice „problematické“, ale spíše se blíží průměru. A zástupci samospráv si také v těchto oblastech nedokáží spolupráci příliš představit.

1.6. Prioritní osy a jejich využití

Respondentům byly i představeny konkrétní čtyři prioritní osy nového programovacího období a dotaz, dokáží-li si v těchto oblastech představit možnost využití spolupráce. Bez vysvětlení jednotlivých prioritních os se dle očekávání představa o spolupráci lišily od představ o spolupráci v běžných tematických oblastech. Opět na škále 1=určitě využijeme až 5=určitě nevyužijeme, zástupci samospráv hodnotí možnosti v rámci jednotlivých prioritních os takto (obr. č. 8):

Odpovědi jsou trochu opatrné. Ze čtyř prioritních os se zdá být oblast Podpory růstu podporující zaměstnanost rozvojem vnitřního potenciálu a Investice do vzdělávání, odborné přípravy a školení jako oblasti potenciálně pro respondenty uchopitelnější. Naopak Posilování institucionální kapacity orgánů veřejné správy či Společné řízení rizik jsou v obou zemích méně uchopitelnějšími oblastmi. V Polsku si dokáží lépe představit využití v oblasti Podpory růstu podporujících zaměstnanost, v Čechách pak naopak oblast Investic do vzdělávání, odborné přípravy a školení.

Největší potenciál prioritní osy Investice do vzdělávání je u obcí sdružené v Regionální radě Třinec, nejmenší pak ve Svazku měst a obcí okresu Karviná. Lépe se orientují zástupci velkých měst, kteří si dokáží lépe představit konkrétní využití prioritních os a to platí jak pro města a obce v ČR tak v Polsku.

2. Analýza vybraných strategických dokumentů významných z hlediska přeshraniční spolupráce uskutečňované v Euroregionu Těšínské Slezsko

Analýza se vztahovala na čtyři vybrané skupiny strategických dokumentů, které jsou významné z hlediska přeshraniční spolupráce uskutečňované v Euroregionu Těšínské Slezsko, a to především s důrazem na **strategie a plány rozvoje jednotlivých územních samosprávných celků, jejich sdružení nebo svazků**. Jednalo se o české i polské dokumenty.

K první skupině patřily: *Strategia Rozwoju Gminy Brenna do 2020 roku*, Urząd Gminy w Brennej, SWIG DELTA PARTNER, Brenna-Cieszyn 2014; *Strategia Rozwoju Gminy Chybie do 2014 roku*, Przedsiębiorstwo Usługowe HOLOX w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała 2002; *Strategia Rozwoju Miasta Cieszyna na lata 2010-2020*, FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego Administracji, Cieszyn, září 2010; *Strategia Rozwoju*

Gminy Dębowiec 2004–2016, Urząd Gminy w Dębowcu, Dębowiec 2004; *Strategia Rozwoju Gminy Godów na lata 2014–2020*, Urząd Gminy w Godowie, Godów, září 2014; *Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Goleszów na lata 2007–2013*, Urząd Gminy w Goleszowie, Goleszów 2006; *Strategia Rozwoju Gminy Hażlach na lata 2011–2020*, Urząd Gminy w Hażlachu, Hażlach, srpen 2011; *Strategia Rozwoju Gminy Istebna do 2020 roku*, Urząd Gminy Istebna/Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER, Istebna-Cieszyn 2013; Z. Miętus, A. Borowicz, T. Miętus, *Strategia Rozwoju Gminy Jasienica na lata 2008–2015*, Urząd Gminy w Jasienicy, Jasienica 2008; *Strategia Rozwoju Miasta Jastrzębie-Zdrój do 2020 roku. Program rozwoju*, Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER, Jastrzębie-Zdrój 2013; *Strategia Rozwoju Gminy Jaworze*, Biuro Projektów Urbanistyki i Architektury, Gliwice, prosinec 2000; *Strategia Rozwoju Gminy Skoczów na lata 2014–2020+*, Urząd Miasta w Skoczowie, Skoczów, czerwiec 2013; *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Strumień na lata 2014–2022*, Urząd Miasta w Strumieniu, Strumień, duben 2015; *Strategia Rozwoju Miasta Ustroń do 2020 roku*, Urząd Miasta Ustroń/SWIG DELTA PARTNER, Ustroń 2014; *Strategia Rozwoju Miasta Wisła do 2020 roku*, SWIG DELTA PARTNER, Wisła-Cieszyn 2014; *Strategia Rozwoju Gminy Zebrzydowice do 2020 roku*, Urząd Gminy Zebrzydowice/Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER, Zebrzydowice-Cieszyn 2015; *Strategia Rozwoju Śląska Cieszyńskiego 2001–2016*, Wydział Strategii, Promocji Gospodarczej i Integracji Europejskiej Starostwa Powiatowego w Cieszynie/Biuro Związku Komunalnego Ziemi Cieszyńskiej, Cieszyn 2001.

Druhou skupinu dokumentů tvořily: *Strategický plán rozvoje města Bohumína na období 2014–2020*, Město Bohumín, prosinec 2013; *Strategický plán rozvoje města Český Těšín 2012–2016*, ProFaktum, s.r.o, Český Těšín, 2012; *Strategie udržitelného rozvoje města Havířova 2012–2020*, Magistrát města Havířov, Havířov 2012; *Strategický rozvojový dokument na období 2014–2020. Obec Hřčava*, Obec Hřčava, Hřčava 2014; *Integrovaný plán rozvoje města Karviná pro Regionální operační program*, Magistrát města Karviná, Karviná, listopad 2008; *Program rozvoje statutárního města Karviné na léta 2007–2010*, Magistrát města Karviné, odbor správy majetku, oddělení rozvoje, květen 2007, změna – květen 2009; *Strategický plán ekonomického rozvoje statutárního města Karviná 2007*, Statutární město Karviná – Magistrát města Karviné, aktualizace – září 2011; *Strategický plán ekonomického a územního rozvoje Města Orlové pro období 2008–2030*, Orlová, duben 2008; *Strategický plán rozvoje měst a obcí Regionu Slezská brána na léta 2007–2015*. Město Šenov, Šenov 2007; *Strategický plán rozvoje obce Vendryně 2014–2020*, Vendryně, říjen 2013; *Analytická část strategického dokumentu MAS Jablunkovsko pro období 2014–2020*, Bystřice nad Olší, pracovní verze, červenec 2015; *Návrhová část strategického dokumentu MAS Jablunkovsko pro období 2014–2020*, Bystřice nad Olší, pracovní verze, červenec 2015; *Strategický plán Sdružení obcí Jablunkovska na léta 2007–2013*, Sdružení obcí Jablunkovska, Jablunkov, červenec 2007; *Integrovaná strategie území (ISÚ) Místní akční skupiny Bohumínsko 2014–2020 (Analytická část)*, EKOTOXA s.r.o., MAS Bohumínsko, Opava/Bohumín-Nový Bohumín, červenec 2013, srpen 2014; *Integrovaná strategie území (ISÚ) Místní akční skupiny Bohumínsko 2014–2020 (Strategická část. Výstupy jednání pracovních skupin)*, MAS Bohumínsko, Opava/Bohumín-Nový Bohumín, srpen 2014; *Strategický plán Mikroregionu Žermanické a Těrlické přehrady 2014–2020*; *Strategický plán mikroregionu obcí povodí Stonávky*; *Strategie rozvoje 2011–2020*, Hrat s.r.o, Třinec 2011.

Analýza se vztahovala i na stávající **bilaterální a trilaterální programy a koncepce přeshraničního charakteru** (M. Olszewski, B. Kasperek, *Program partnerské spolupráce měst Jastrzębie-Zdrój, Karviná a Havířov – předpoklady*, Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”, Cieszyn, Jastrzębie-Zdrój 2013; M. Olszewski, *Program partnerské spolupráce obce Jasienica a města Petřvald pro období 2007–2013*, Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”, Cieszyn-Jasienica 2008); *Program spolupráce obcí Brenna a Bystřice*, Urząd Gminy w Brennej/Obecní úřad Bystřice, Brenna-Bystřice, leden 2014 a *Program Těš se Těšínem – Zahrada dvou břehů, ostatní dokumenty přeshraničního charakteru zohledňující zkušenosti a dobré praxe vycházející z nadnárodní spolupráce mezi partnery euroregionální smlouvy a dalšími evropskými strukturami a organizacemi (A. Olszewska, *Zápis z průběhu přeshraničních fór uskutečněných v období od června do listopadu roku 2014 v rámci projektu „Chceme, abyste o nás věděli II – Fórum územní spolupráce*, Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”, Cieszyn, leden 2015) a **programové dokumenty související s Programem Interreg V-A Česká republika - Polsko (Interreg V-A Česká republika – Polsko, 1. verze)²**.*

Předpokladem pro analýzu **první z uvedených čtyř skupin dokumentů** bylo prozkoumání zjištění obsažených ve SWOT analýzách a strategických částech jednotlivých dokumentů (strategických, operačních cílech, projektech), které by se přímo nebo nepřímo vztahovaly na přeshraniční spolupráci a byly tak „styčnými body“ budoucí spolupráce územních samospráv. Během provádění průzkumu se objevila řada komplikací ve značné míře ovlivňujících jak komparaci dat, tak i interpretaci výsledků. K těmto komplikacím mimo jiné patřily:

- ✓ absence aktuálních strategických dokumentů nebo rozvojových plánů u některých samospráv (Goleszów, Jaworze, Karviná, Sdružení obcí Jablunkovska);
- ✓ rozdíly ve specifice českých a polských dokumentů – u polských dokumentů se analýza týkala strategií rozvoje obce/města, obecního plánu místního rozvoje nebo plánu rozvoje Těšínského Slezska (okresu), kdežto u českých dokumentů se kromě strategií rozvoje obce/města nebo obecních plánů místního rozvoje posuzovalo i integrovaný plán rozvoje pro Regionální operační program (Karviná), integrované strategie území místních akčních skupin (Místní akční skupina Bohumínsko, Místní akční skupina Jablunkovsko), plány a strategie mikroregionů (Mikroregionu Žermanické a Těrlické přehrady, Mikroregionu obcí povodí Stonávky), strategie sdružení obcí (Sdružení obcí Jablunkovska) a strategie rozvoje území, na kterém působí jeden z členů českého partnera euroregionální smlouvy – Regionální rada rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci. Tato situace je dána odlišným charakterem fungování územní samosprávy v České republice a Polsku;
- ✓ absence SWOT analýzy ve strategickém dokumentu (Hrčava);
- ✓ absence informací o přeshraničním charakteru ve SWOT analýze (Chybie, Goleszów, Šenov);
- ✓ absence informací ohledně problematiky přeshraniční spolupráce v částech SWOT analýzy:
 - u silných stránek takové informace chyběly v dokumentaci týkající se obcí/měst Brenna, Dębowiec, Jastrzębie-Zdrój, Jaworze;

² Zdroj: http://www.ewt.gov.pl/media/6874/Program_PL_CZ_14-20_23.pdf [verze k 23.06.2015].

- u slabých stránek tyto informace chyběly v dokumentaci týkající se obcí/měst/místních akčních skupin/sdružení obcí/mikroregionů: Brenna, Dębowiec, Istebna, Jasienica, Jastrzębie-Zdrój, Jaworze, Skoczów, Strumień, Ustroń, Wisła, Český Těšín, Havířov, Místní akční skupina Jablunkovsko, Sdružení obcí Jablunkovska, Místní akční skupina Bohumínsko, Mikroregion Žermanické a Těrlické přehrady, Mikroregion obcí povodí Stonávky;
 - u příležitostí uvedené informace chyběly v dokumentaci týkající se obcí/měst/mikroregionů: Skoczów, Ustroń, Havířov, Mikroregion Žermanické a Těrlické přehrady, Mikroregion obcí povodí Stonávky;
 - u ohrožení pak tyto informace chyběly v dokumentaci týkající se obcí/měst/místních akčních skupin/mikroregionů: Brenna, Godów, Strumień, Havířov, Karviná, Orlová, Vendryně, Místní akční skupina Bohumínsko, Mikroregion Žermanické a Těrlické přehrady, Mikroregion obcí povodí Stonávky;
- ✓ absence (ve strategických částech dokumentů) informací, které by se přímo nebo nepřímo vztahovaly k přeshraniční spolupráci (Chybie, Zebrzydowice, Orlová, Mikroregion obcí povodí Stonávky);
 - ✓ používání v dokumentacích zkratk názvů nebo odborné terminologie ve zjednodušené formě, což komplikovalo interpretaci obsahu (dokumenty v českém jazyce).

S ohledem na tyto uvedené faktory, závěry zjištěné na základě posouzení obsahu SWOT analýz a strategických částí dokumentů mají průřezový/obecný charakter – česko-polský. V případě silných stránek souvisejících s přeshraniční spoluprací, které byly definovány v dokumentech polských samospráv, se v popředí nachází poloha (v sousedství hranice, blízko turistických zajímavostí nacházejících se na druhé straně hranice) a dopravní dostupnost (křižovatka dopravních tras z Českou republikou a Slovenskou republikou, malá vzdálenost od letiště a aglomerace nacházející se na české straně, existence železničního uzlu mezinárodního významu, velké množství hraničních přechodů). Charakteristickou silnou stránkou je také široce chápaný potenciál související s kulturou (česko-polská spolupráce mezi kulturními institucemi, pořádané kulturní akce mezinárodního rozsahu, společná tradice a pronikání kultur, možnost komunikace v sousedních jazycích), cestovním ruchem (systém značených cyklotras napojujících se na trasy v České republice, včetně mezinárodní cyklistické trasy Eurovelo R4, cestovní ruch a vznikající centra malého pohraničního styku, rozvinuté rekreační kapacity) a ekonomikou, resp. hospodářstvím (aktivita polských poskytovatelů služeb a řemeslníků na českém trhu, navazování hospodářské spolupráce, rozvoj zahraničního obchodu, hospodářský potenciál a možnost společných investic). Stejně často je jako silná stránka přeshraniční spolupráce zdůrazňováno členství polských samospráv ve Sdružení rozvoje a regionální spolupráce „Olza“ a Euroregionu Těšínské Slezsko, a také navázaná partnerství se zahraničními institucemi z České republiky.

Mezi silnými stránkami týkajícími se přeshraniční spolupráce, které jsou uvedeny v dokumentech českých samospráv, se nejčastěji objevuje poloha na česko-polské/česko-polsko-slovenské hranici (strategicky dobrá poloha vzhledem k hlavním dopravním tahům spojujícím Polsko a Slovensko), a to jak v kontextu cestovního ruchu,

ekonomiky, dopravy, tak i kvality života. Druhou významnou silnou stránkou je dopravní dostupnost (existence úseků tranzitních spojení mezinárodního významu – silniční a železniční doprava, míst pro překračování státních hranic, velmi dobrá dostupnost polského a slovenského trhu). Jako další silná stránka přeshraniční spolupráce je uvedeno partnerství s městy z Polska, zpřístupňování společných atraktivit podél řeky Olše, a co je zajímavé, využití v přeshraniční spolupráci zkušeností vyplývajících ze soužití se silnými národnostními menšinami – zejména silnou polskou menšinou.

Co se týče slabých stránek souvisejících s problematikou přeshraniční spolupráce, tak v polských dokumentech se nejčastěji zmiňují otázky týkající se znečištění ovzduší (intenzita dopravy, emise z domácích topenišť a znečištění z průmyslových závodů na české straně, chybějící systém pro monitoring znečištění – zejména přeshraničního), dopravy a infrastruktury (chybějící možnost provozu nákladních vozidel v některých částech hranice – malý počet hraničních přechodů pro větší kategorie, slabá infrastruktura hraničních přechodů, špatný technický stav komunikací a nedostatečně rozvinutá dopravní infrastruktura, absence doprovodné infrastruktury pro nákladní dopravu – vykládací a překládací terminály, špatný stav příjezdových komunikací k hraničním přechodům a nedoinvestování v oblasti technické infrastruktury, směřování zatížení tranzitní dopravou k městským centřům), a také cestovního ruchu a propagace (chybějící jednotná koncepce propagace cestovního ruchu v rámci Euroregionu, nepostačující úroveň koordinace spolupráce s partnerskými městy v oblasti propagace, nízká úroveň poskytovaných turistických služeb ve srovnání se zahraničními a sousedními regiony České republiky).

Ve SWOT dokumentaci českých samospráv najdeme mnohem méně slabých stránek vztahujících se k přeshraniční spolupráci, než je tomu v polských dokumentech. Týkají se zejména problematiky spojené se znečištěním ovzduší (způsobeným hlavně průmyslovou činností, intenzitou dopravy a emisemi z domácích topenišť, včetně přeshraničních faktorů), polohou (kde je jako vada uvedena omezená dostupnost území s ohledem na státní hranice) a cestovním ruchem (mimo jiné nízká úroveň poskytovaných služeb oproti zahraničí a sousedním regionům České republiky).

Mezi příležitostmi, které s sebou nese přeshraniční spolupráce, je (v polských analytických dokumentech) nejvíce navazováno na polohu a dopravní dostupnost, která je chápána různým způsobem. Jedná se o takové příležitosti, jako jsou: poloha v příhraničním pásmu, umožňující realizaci polsko-českých a polsko-slovenských projektů při využití prostředků Evropské unie; využití mezinárodních dopravních tahů pro rozvoj tranzitního cestovního ruchu; příhraniční poloha a možnosti rozvoje spolupráce, zejména v oblasti hospodářství, podnikání, obchodu a služeb; blízkost železniční magistraly tvořící VI. Evropský dopravní koridor; vhodná lokalizace v přeshraničním území umožňující využití aglomeračních efektů a velkého měřítka trhu bez vynakládání investičních nákladů souvisejících s rozšířením tržních institucí a institucí pro podporu podnikání; a také využití mezinárodních dopravních tahů na obou stranách hranice s cílem propagace cestovního ruchu. Ke stejně důležitým faktorům vnímaným jako příležitosti lze započítat existující Euroregion Těšínské Slezsko a přeshraniční spolupráci vyvíjenou v rámci jeho struktur (která vytváří nové možnosti pro realizaci společenských, kulturních a vzdělávacích projektů s partnery z České republiky), existující partnerství (umožňující rozvoj různých forem spolupráce mezi orgány územní samosprávy z Polska a ČR), ekonomické podmínky (silné euro a česká koruna jako faktor příznivý pro růst hospodářských kontaktů s jižními sousedy a státy Evropské unie;

cenová konkurenceschopnost vzhledem sousedních obcí a obcí v České republice na Slovensku), politické dopady (vstup obou zemí do Evropské unie a Schengenského prostoru, který znamená příliv kapitálu a nových technologií a zrušení hranice), a také možnosti čerpání prostředků v rámci nové finanční perspektivy.

Příležitosti související s přeshraniční spoluprací uvedené v českých analytických dokumentech mají více průřezový charakter oproti příležitostem, které jsou definovány v polských dokumentech (zde je větší koncentrace příkladů v rámci některých oblastí). Patří k nim mimo jiné takové příležitosti, jako jsou: možnost využití volných kapacit centrálních čistíren odpadních vod připojením oblastí z Polska; řešení problémů souvisejících s vysokou emisí plynů pocházejících z průmyslových závodů a domácností včetně omezení spalování nevhodného paliva (včetně Polska); využití potenciálu návštěvníků a turistů z Polska; využití v přeshraniční spolupraci zkušeností vyplývajících ze soužití se silnými národnostními menšinami; využití příhraniční polohy k dalšímu rozvoji společných kulturních, sportovních a volnočasových aktivit s Polskem a Slovenskem; prostředky na financování přeshraniční spolupráce pocházející z nového programu, rozsáhlý a dostupný turistický trh (včetně polského) a propojení cyklostezek a cyklotras s trasami v Polsku.

U ohrožení souvisejících s přeshraniční spoluprací lze konstatovat, že polské samosprávy uvedly ta, která spadají do následujících oblastí: cestovní ruch, hospodářství/podnikání a ochrana životního prostředí. Do první skupiny lze započítat například levnější ubytovací služby v České republice, konkurenceschopnost ze strany sousedních hraničních regionů nabízejících atraktivnější turistickou nabídku, vyšší úroveň poskytovaných služeb pro lyžaře v České republice a na Slovensku, růst zájmu o zahraniční turistickou nabídku (včetně české). Do druhé skupiny mimo jiné patří: těžba uhlí v příhraničním pásmu a s tím související možnost vzniku hornických škod; přetrvávající nezáměr vnějších investorů (tuzemských i zahraničních); lepší úroveň infrastruktury v České republice; příznivější podmínky k podnikání v České republice – větší konkurenceschopnost malých a středních podniků na české straně; vykupování firem z regionu zahraničním kapitálem, společnostmi kotovanými na burze, a tím zbavení místních orgánů vlivu na hospodářskou a personální politiku těchto firem; příliv cizího kapitálu a odtékání zisků do zahraničí. Ve třetí skupině lze uvést přetrvávající ohrožení pro životní prostředí ze strany velkých průmyslových závodů nacházejících se na české straně; rizika vyplývající z přeshraničního vlivu investic plánovaných na území České republiky; absence komplexních opatření v oblasti protipovodňové ochrany a environmentálních opatření přeshraničního charakteru.

Oproti polským samosprávám, české samosprávy vidí mnohem méně ohrožení, která s sebou nese přeshraniční spolupráce. Uváděné rizikové faktory se mimo jiné týkají nezáměru polské strany o zavádění efektivních opatření pro snížení emise znečištění; chybějícího využití umístění regionu v česko-polsko-slovenském příhraničí, což vede k jeho izolaci; růstu konkurenceschopnosti okolních regionů vzhledem českých regionů (Beskydská pětka /Beskidzka 5/, stavba nových vleků v areálech na polské straně hranice).

Po zohlednění informací týkajících se přeshraniční spolupráce, které jsou obsaženy ve strategických částech jednotlivých (českých a polských) dokumentů, lze konstatovat následující:

- ✓ týkají se širokého spektra oblastí – cestovního ruchu, kultury, sportu, infrastruktury, ochrany životního prostředí, hospodářství a podnikání, krizového

- řízení, spolupráce samospráv a přeshraniční spolupráce a dalších;
- ✓ úkoly a projekty uvedené v rámci tematických okruhů/oblastí jsou, obdobně jako odvětví, k nimž jsou přiřazeny, velmi různorodé. Níže jsou uvedeny příklady úkolů a projektů, které se objevují ve strategických částech českých a polských dokumentů:
- tvoření, vybavení a revitalizace míst určených k aktivnímu odpočinku a rekreaci na území měst; vytvoření integrovaného vizuálního informačního systému; zpracování programu v oblasti využití tranzitní sportovní turistiky a služeb navázaných na cestovní ruch, rozšíření systému značených cyklotras (cestovní ruch);
 - podporování organizace a vzniku kulturních akcí zdůrazňujících význam města v celostátním a mezinárodním měřítku; rozšíření a modernizace sítě kulturních institucí s cílem organizace přeshraničních akcí; pořádání akcí pro podporu rukodělné výroby a místních produktů (kultura);
 - vytýčení a úprava lyžařských běžeckých tratí; udržení pravidelných cyklistických akcí celostátního a mezinárodního významu; organizace sportovně-rekreačních akcí místního, celostátního a mezinárodního rozsahu; pravidelný rozvoj nabídky v rámci kalendáře sportovních a rekreačních akcí; organizace „vlajkových“ akcí celostátního či mezinárodního významu (sport);
 - spolupráce s externími partnery s cílem zvýšení dopravní dostupnosti při využití železniční a autobusové dopravy; podpora aktivit zaměřených na další integraci veřejné dopravy (infrastruktura);
 - výměna stávajících zdrojů energie na bezemisní nebo nízkouhlíkové; poskytování dotací na nákup plynových kotlů obyvatelům česko-polského příhraničí; realizace opatření zaměřených na snížení emisí z průmyslu, včetně zdrojů emisí přeshraničního charakteru; snahy o změnu vodní trasy se zohledněním zachování přírodních hodnot hraničních meandrů řeky (ochrana životního prostředí);
 - organizace hospodářských veletrhů, účast na investičních veletrzích – prezentace nabídek; oživení průmyslových zón a spolupráce na získávání nových investorů; systém propagace místních podnikatelů a podpora jejich vstupu na externí trhy (hospodářství a podnikání);
 - vypracování postupů zásahů v oblasti požární ochrany, protipovodňové ochrany, předcházení ekologickým katastrofám, chemickým rizikům (krizové řízení);
 - rozvíjení spolupráce mezi českými a polskými obcemi Těšínského Slezska realizací společných úkolů v rámci Euroregionu Těšínské Slezsko; rozvoj samosprávy a občanské společnosti skrze spolupráci samospráv a nevládních organizací v tuzemsku i v zahraničí (přeshraniční spolupráce a spolupráce samospráv);
 - projekty týkající se spolupráce a výměny zkušeností (jiné).

Analýza **druhé skupiny** dokumentů spočívala v obecném prozkoumání charakteru dokumentů a naformulování nejdůležitějších závěrů týkajících se jejich obsahu.

Program partnerské spolupráce měst Jastrzębie-Zdrój, Karviná a Havířov byl založen na předběžné analýze možností kooperace tří největších územních samosprávných celků, nacházejících se v Euroregionu Těšínské Slezsko (zde jsou zohledněny části nacházející se ve strategických dokumentech jednotlivých měst), a také na analýze bariér existujících v přeshraniční spolupráci mezi institucemi z Jastrzębie-Zdroje, Karviné a Havířova a možností jejich překonání. V dokumentu je definováno poslání programu, jeho hlavní cíl, 10 priorit [1) kultura, 2) vzdělávání, 3) sport, 4) turistika a rekreace, 5) hospodářství, podnikání, 6) doprava, 7) veřejná bezpečnost, 8) krizové řízení, 9) ochrana životního prostředí, 10) ochrana zdraví], přeshraniční projekty. V tomto dokumentu je nutné doplnit strategické cíle, operační cíle a aktualizovat přeshraniční projekty.

Co se týče *Programu partnerské spolupráce obce Jasienica a města Petřvald pro období 2007–2013*, lze konstatovat, že vychází z částečné analýzy možností kooperace obou obcí, v rámci které došlo k prozkoumání strategických dokumentů (národních, přeshraničních, regionálních i lokálních) a legislativních podmínek, které mají podstatný význam z hlediska plánování a realizace společných aktivit oběma územními samosprávnými celky. V dokumentu je definováno poslání programu, jeho hlavní cíl, 8 priorit [1) cestovní ruch, 2) sport, 3) kultura, 4) podnikání, 5) vzdělávání a spolupráce škol, nevládní organizace, 6) doprava a překračování hranic, 7) ochrana životního prostředí, 8) krizové řízení], strategické cíle, operační cíle a přeshraniční projekty. V rámci další práce na dokumentu se předpokládá doplnění jeho analytické části výstupy z ujednání zástupců úřadů a místních společností obou obcí. Program má být také doplněn dodatečnými předpoklady, které nejsou s ohledem na částečnou analýzu definovány. Až pak bude možné stanovit konkrétní opatření v podobě projektových záměrů možných k realizaci a žádostí k implementaci. Dokument vyžaduje aktualizaci.

Program spolupráce obcí Brenna a Bystřice byl založen na analýze potenciálu obou obcí v oblasti bezpečnosti, investic, školství, kultury a sociální podpory. V rámci těchto oblastí byly nadefinovány roviny spolupráce. V dokumentu jsou také stanoveny cíle a výsledky Programu, mezi nimiž lze vyjmenovat: spolupůsobení v oblasti zachování a obnovy kulturního dědictví obou partnerů, zlepšení současné situace v oblasti životního prostředí a přírodního dědictví regionu, zajištění podmínek pro využití jedinečných míst v oblasti turismu, podpora neziskových organizací, vzdělávacích institucí a institucí na trhu práce s cílem aktivizace lidských zdrojů, širokospektrální pokrok a rozvoj na poli tzv. informační společnosti, zajištění dostupnosti v oblasti IT a rozvoje kompetencí občanů na tomto poli, systematická realizace tzv. „měkkých“ kulturně-vzdělávacích projektů. Časový rámec realizace Programu se týká období 2014–2020.

Těš se Těšínem – Zahrada dvou břehů byl původně projekt, a od roku 2007 Program realizovaný městy Český Těšín a Cieszyn, týkající se realizace společných opatření s cílem řešení české a polské části břehu Olše a jejího okolí na území obou měst. Jeho nejdůležitějšími součástmi byly tyto dokumenty: *Strategia rozwoju obszaru przygranicznego w Cieszynie obejmująca część nadbrzeża Olzy od mostu kolejowego do południowej granicy miasta wraz ze studium urbanistycznym*, Nizielski&Borys Consulting Spółka jawna, Cieszyn, duben 2007, *Strategický plán rozvoje města Český Těšín pro období let 2008–2013*, Akční plan, EC Consulting a.s., Český Těšín 2008; *Strategický plán rozvoje města Český Těšín 2012–2016*, ProFaktum, s.r.o, Český Těšín 2012. Myšlenka Programu byla inspirována zkušenostmi z francouzsko-německého přihra-

ničí, kde mezi městy Kehl a Strasbourg, ležícími nad řekou Rýn, vznikla „Zahrada dvou břehů“. Dokumenty tvořící tento Program mimo jiné obsahují katalog společných česko-polských prioritních projektů, mezi nimiž lze vyjmenovat: vytvoření trasy spojující náměstí obou měst včetně výstavby Evropského mostu, řešení přístupových území k mostu, výstavba lávek pro pěší a cyklisty, revalorizace parku na Zámeckém vrchu a parku Masarykovy sady, zřízení cyklistického okruhu podél obou břehů řeky Olše, řešení zelených ploch určených ke sportu a rekreaci. Část záměrů se již dočkala realizace v rámci partnerských přeshraničních projektů „Revitalpark 2010“, „Sport Most“, „Sport Park“ nebo „Zahrada dvou břehů 2013–2015. Revitalizace prostranství a objektů v prostoru „Těšínských Benátek“, další pak čekají ještě na realizaci.

Cílem analýzy dokumentu, který patří do **třetí skupiny** dokumentů, bylo posouzení obsahu vztahujícího se na aktivity, které byly vyvíjené francouzskými a německými institucemi v Eurodistriktu Region Pamina, a které by bylo možné přenést jako dobrou praxi na česko-polské příhraničí nebo které by mohly být inspirací k realizaci obdobných aktivit (mezi územními samosprávnými celky).

V *Zápisu z průběhu přeshraničních fór uskutečněných v období od června do listopadu roku 2014 v rámci projektu „Chceme, abyste o nás věděli II – Fórum územní spolupráce“* je popsána tematika jednotlivých fór a výstupy vyplývající ze společných polsko-česko-francouzsko-německých videokonferencí. Je nutné zdůraznit skutečnost, že fóra byla věnována otázkám, v jejichž rámci je přeshraniční spolupráce na území Euroregionu Těšínské Slezsko realizována jen sporadicky – patřily sem ochrana životního prostředí, ochrana zdraví, veřejná bezpečnost a krizové řízení. Projednávala se mimo jiné tato témata: „Soutěž inovací pro přeshraniční území“, „Oživení městských center v regionálním, přeshraničním kontextu“, „Přeshraniční spolupráce hasičských sborů na lokální úrovni“, „Pohromy – plány/projekty chránící před případnými živelnými a jinými pohromami na přeshraniční úrovni“, „Strategický přístup k udržitelnému rozvoji a zlepšení kvality vody řeky Lauter vybudováním přeshraniční čistírny odpadních vod“ a „Zástavba v biosférické rezervaci Severní Vogézy – Falcký les. Energie – životní prostředí – regionální architektonické dědictví“. Z doporučení/výstupů obsažených v dokumentu mimo jiné vyplývá, že jak Sdružení rozvoje a regionální spolupráce „Olza“, tak i Eurodistrikt Regio Pamina, budou do společných videokonferencí zapojovat své členy (samosprávy) nebo jiné instituce s cílem výměny zkušeností a dobré praxe; přenos dobré praxe, který je pokračováním témat zahájených během uskutečněných osmi videokonferencí, může nadále efektivně probíhat z francouzsko-německého příhraničí směrem k česko-polskému příhraničí s účastí zahraničních a tuzemských expertů; v případě zvláštního zájmu o příslušnou tematiku jsou experti z francouzsko-německého příhraničí připraveni poskytnout dodatečnou dokumentaci a doplňkové informace prostřednictvím Eurodistriktu Regio Pamina.

V poslední, **čtvrté skupině** dokumentů byl programový dokument *Interreg V-A Česká republika – Polsko, 1. verze*, který byl analyzován pouze z hlediska charakteru prioritních os a tematických cílů, které souvisí s novým česko-polským programem přeshraniční spolupráce, a tím s možnostmi financování aktivit.

Podle tohoto dokumentu má program 5 prioritních os – 1) Společné řízení rizik, 2) Rozvoj potenciálu přírodních a kulturních zdrojů pro podporu zaměstnanosti, 3) Vzdělávání a kvalifikace, 4) Spolupráce institucí a komunit, 5) Technická pomoc, kterým odpovídají tyto tematické cíle: ad 1) Podpora přizpůsobení se změně klima-

tu, předcházení rizikům a řízení rizik, ad 2) Podpora udržitelné zaměstnanosti, kvalitních pracovních míst a mobility pracovních sil, ad 3) Investice do vzdělávání, odborné přípravy a odborného výcviku k získávání dovedností a do celoživotního učení, ad 4) Posilování institucionální kapacity veřejných orgánů a zúčastněných stran a přispívání k účinné veřejné správě, ad 5) X.

3. Budoucí územní spolupráce v Euroregionu Těšínské Slezsko - studie (český pohled)

Primárním výstupem projektu je Studie územní spolupráce pro léta 2014-2020, která analyzuje průnik potřeb v oblasti územní spolupráce a možností financování těchto potřeb. Na základě provedených analýz lze rozdělit projektové záměry do této struktury:

1. iniciace projektů s možností financování pomocí programu Interreg V-A Republika Česka – Polska
2. iniciace projektů ve smyslu Smlouvy o Euroregionu s pomocí financování z jiných zdrojů
3. iniciace projektů mimo CZ-PL spolupráci s jinými formami financování

Pro toto rozdělení bylo nutné zjistit konkrétní projektové záměry jednotlivých obcí. Z analýzy těchto záměrů bylo identifikováno 786 konkrétních projektových záměrů, většinou v oblasti přeshraniční spolupráce. Pro jejich možné další směřování do jednotlivých kategorií dle financování bylo dále nutné si rozdělit projektové záměry do jednotlivých deseti oblastí, které tvoří oblasti činností Euroregionu.

Z této analýzy jednoznačně vyplývá dominance zájmů obcí předkládat projektové žádosti především ve třech dílčích oblastech – v oblasti kultury, sportu a turismu. Především na polské straně je tato dominance velmi významná. Na straně české je situace velmi vyrovnaná a obce své záměry rozdělují rovnoměrně do více oblastí. V každém případě je na první pohled zřejmé, že nejmenší zájem u českých samospráv je o oblast zdravotnictví a oblast územního plánování, u polských samospráv pak o územní plánování a dopravu (obr. č. 9).

Výsledky analýzy projektových záměrů nejsou překvapivé a jsou v souladu s provedenými výzkumy trhů. Malou výjimkou je míra nedefinovaných projektových záměrů v oblasti krizového řízení.

Před Euroregionem Těšínské Slezsko stojí v budoucnu **významná úloha, která tkívá ve správné iniciaci** projektových záměrů především v těch oblastech, které sice samospráva vyhodnocuje jako důležité, ale nedokáže sama nedefinovat konkrétní projektové záměry. **Jedná se primárně o oblasti územního plánování, oblast zdravotnictví a dopravy, ale také o ochranu životního prostředí a podnikání (z hlediska polských samospráv) a oblast podnikání a krizového řízení (u českých samospráv).**

Iniciace projektů

Významným úkolem pro Euroregion Těšínské Slezsko proto bude především správné zařazení jednotlivých projektových záměrů tak, aby bylo možné k nim i najít možnosti financování projektových záměrů.

1. iniciace projektů s možností financování pomocí programu Interreg V-A –Program přeshraniční spolupráce

Oblast Interreg V-A se dá dále rozdělit dle jednotlivých prioritních os do čtyř oblastí:

- Investice do rozvoje společných či propojených systémů prevence, monitoringu, reakce a odstraňování následků rizik
- Rozvoj potenciálu přírodních a kulturních zdrojů pro podporu zaměstnanosti
- Vzdělání a kvalifikace
- Spolupráce institucí a komunit

První oblast se týká pouze tzv. velkého programu česko-polské spolupráce. Další tři oblasti jsou pak platné kromě programu velkého i pro Fond mikroprojektů, jehož administrací jsou pověřeny smluvní strany Euroregionu Těšínské Slezsko, tzn. Regionální sdružení územní spolupráce Těšínského Slezska a Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza”.

2. iniciace projektů ve smyslu Smlouvy o Euroregionu s pomocí financování z jiných zdrojů

Druhou skupinu projektových záměrů tvoří ty záměry, které jsou z oblastí, které patří k 10 zájmovým oblastem činností Euroregionu Těšínské Slezsko, ale jejich financování není možné s pomocí programu Interreg V-A.

3. iniciace projektů mimo CZ-PL spolupráci s jinými formami financování

V neposlední řadě pak existují projektové záměry, které svým charakterem nelze zařadit ani do zájmových činností Euroregionu Těšínské Slezsko, ani nejdou spolufinancovat pomocí programu Interreg V-A. Přesto a právě proto i v této oblasti existuje prostor pro iniciaci spolupráce a to ve formě pomoci a nalezení dalších vhodných forem spolupráce.

4. Budoucí územní spolupráce v Euroregionu Těšínské Slezsko - studie (polský pohled)

Studie je **nástrojem pro podporu iniciování a realizace společných aktivit** na území Euroregionu Těšínské Slezsko v letech 2014–2020 mezi českými a polskými samosprávami a jejich organizačními složkami, a také partnerskými institucemi, se kterými tyto subjekty spolupracují³.

³ S ohledem na specifikum území (polsko-česko-slovenské příhraničí) se zohledňují i aktivity vycházející mimo Euroregion Těšínské Slezsko. Nicméně se popisované aktivity budou zaměřovat ve významné míře na uvedené území

Hlavním cílem studie bylo vytvoření rámce pro přeshraniční spolupráci vyvíjenou při zohlednění zásad udržitelného rozvoje a efektivního využití potenciálů českých a polských územních samosprávných celků Euroregionu Těšínské Slezsko. Tento cíl bude dosažen, pokud budou české a polské organizace vyvíjet aktivity naplňující **deset klíčových oblastí (priorit):** I. Kultura, II. Sport, III. Cestovní ruch, IV. Podnikání, V. Školství, VI. Doprava, VII. Ochrana životního prostředí, VIII. Ochrana zdraví, IX. Územní plánování, X. Krizové řízení.

Stanovení nejdůležitějších oblastí přeshraniční spolupráce umožnilo definovat **strategické cíle a operační cíle**. S ohledem na charakter tohoto zpracování (syntetický přístup k popisované problematice) jsou v další části prezentovány vybrané příklady strategických cílů a odpovídající jim operační cíle charakteristické pro jednotlivé priority (tabulka č. 1). Jak jedny, tak i druhé cíle navazují na projekty navržené českými a polskými samosprávami a jejich organizačními složkami.

Tabulka č. 1. Příklady strategických a operačních cílů v rámci jednotlivých priorit

KULTURA	
Strategický cíl	Operační cíl
<ul style="list-style-type: none"> Ochrana kulturního dědictví Vzájemné poznávání společností obou partnerských obcí Zlepšení dostupnosti kulturních zdrojů Přeshraniční spolupráce kulturních institucí z česko-polského příhraničí Posilování dědictví příhraničního regionu skrze propagační aktivity a inovační přístup ke kultuře 	<ul style="list-style-type: none"> Organizace kulturních akcí integrujících obce Organizace společných kulturních akcí obou partnerských obcí na základě lokálních a regionálních kulturních hodnot Zvýšení atraktivity kulturního dědictví obcí z příhraničního území Podpora sociální a umělecké aktivity seniorů z ČR a Polska Integrace komunit v přeshraničním území skrze inovační technologická řešení
SPORT	
Strategický cíl	Operační cíl
<ul style="list-style-type: none"> Zvýšení sportovní aktivity obyvatel partnerských obcí Vytváření podmínek pro aktivní a zdravý životní styl, včetně rozvoje sportovně rekreační infrastruktury Vytvoření široké sportovně rekreační nabídky zaměřené jak na obyvatele příhraničí, tak i turisty Rozvoj amatérského sportu a propagace venkovské rekreace Poznávání sportovních tradic partnerských obcí 	<ul style="list-style-type: none"> Organizace sportovních a rekreačních akcí integrujících obce Zlepšení zdravotní kondice obyvatel Modernizace a rozšíření sportovně rekreační infrastruktury s cílem zpestření rekreační a odpočinkové nabídky obou partnerských obcí Implementace aktivit pro rozvoj sportu dospělých a seniorů Tvoření míst pro pohybovou rekreaci

CESTOVNÍ RUCH	
Strategický cíl	Operační cíl
<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení dostupnosti turistické nabídky • Rozvoj infrastruktury související s cestovním ruchem • Růst významu cestovního ruchu jako faktoru socio-ekonomického rozvoje • Rozšíření nabídky cestovního ruchu v česko-polské příhraniční oblasti, podpora turistické aktivity v příhraničí • Hospodářský rozvoj Těšínského Slezska skrze rozvoj cestovního ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • Moderní metody propagace v cestovním ruchu • Aktivní turistika • Budování image a růst identifikovatelnosti regionu jako turisticky atraktivního místa pro rodiny s dětmi • Rozšíření trasy přírodně-kulturního dědictví skrze vytvoření cyklistických, pěších a naučných tras a stezek • Rozvoj bezbariérové turistiky
PODNIKÁNÍ	
Strategický cíl	Operační cíl
<ul style="list-style-type: none"> • Podnikání mladých jako šance pro hospodářský rozvoj příhraničí • Posilování sociálního kapitálu s cílem podpory rozvoje podnikání • Přeshraniční spolupráce v oblasti podpory podnikání v česko-polském příhraničí • Poznávání pravidel a požadavků pro fungování podniků na české a polské straně • Rozvoj podnikání v regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • Vytváření podnikatelských postojů mezi mládeží • Organizace akcí regionálního charakteru propagujících místní podnikání • Podpora a aktivizace hospodářských iniciativ v příhraničním území • Pořádání školení, konferencí pro podnikatele • Tvoření míst pro podporu rozvoje živnostenské činnosti
ŠKOLSTVÍ	
Strategický cíl	Operační cíl
<ul style="list-style-type: none"> • Zvyšování efektivity vzdělávacích systémů skrze spolupráce školských zařízení partnerských obcí • Investice do vzdělávání, dovedností a celoživotního učení • Česko-polské příhraničí centrem pro přeshraniční vzdělávání • Rozvoj přeshraničního, technologického vzdělávání a občanské aktivity v příhraničí • Zkvalitnění výuky v regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj klíčových kompetencí žáků škol z území partnerských obcí • Investice do vzdělávání, školení a odborného školení s cílem získávání dovedností a celoživotního učení skrze zpracování a realizace společných výukových programů, odborné přípravy a školení • Zlepšení podmínek pro vzdělávání v příhraničním území • Vytvoření/modernizace vědecké základny, rozšiřování mimoškolních aktivit, zájmových kroužků • Zvýšení kvalifikací učitelů v oblasti praktického předávání znalostí

DOPRAVA	
Strategický cíl	Operační cíl
<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšení dopravní dostupnosti příhraničí • Zlepšení stávající dopravní infrastruktury • Modernizace dopravní sítě v regionu • Zkvalitnění života obyvatelů • Rozvoj přírodního a kulturního potenciálu pro podporu zaměstnanosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Výstavba parkovacích míst a odstavných ploch pro turisty • Přestavba a opravy stávajících silničních spojení • Modernizace a zlepšení technického stavu stávajících silničních sítí • Zlepšení dopravního systému obcí a zvýšení bezpečnosti silničního provozu v česko-polském příhraničí • Infrastrukturní opatření pro přeshraniční zpřístupnění a využívání kulturního a přírodního dědictví příhraničního regionu
OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	
Strategický cíl	Operační cíl
<ul style="list-style-type: none"> • Vyvážené využívání zdrojů životního prostředí • Čisté ovzduší • Přeshraniční spolupráce v oblasti podpořování iniciativ v oblasti ochrany životního prostředí v česko-polském příhraničí • Zlepšení přírodně-environmentálních podmínek v příhraničním území • Ochrana životního prostředí v regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrana přírodních a krajinných hodnot • Omezení emise z domácích topenišť • Podpora a aktivizace environmentálních opatření • Investice do obnovitelné energie • Ochrana půdních vod
OCHRANA ZDRAVÍ	
Strategický cíl	Operační cíl
<ul style="list-style-type: none"> • Přeshraniční spolupráce partnerských měst v oblasti iniciativy ochrany zdraví obyvatel • Zdravá společnost na obou stranách hranice • Prevence onemocnění pohybového ústrojí, dýchacích cest a závislosti na alkoholu • Bezpečná, zdravá a rozvinutá společnost • Propagace zdraví 	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora a aktivizace opatření institucí a subjektů z partnerských měst vyvíjejících aktivity v oblasti ochrany zdraví s možností realizace malých investic • Lázeňská léčba jako šance pro rozvoj příhraničí • Popularizace zdravého životního stylu • Výstavba rehabilitační a léčebné infrastruktury • Modelování chování zdravého životního stylu u dětí a školní mládeže ve spojení s kulturou a tradicemi Těšínského Slezska
ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ	
Strategický cíl	Operační cíl
<ul style="list-style-type: none"> • Vyvíjení aktivit v oblasti veřejných služeb zaměřených na místní společnosti obou partnerských obcí • Přeshraniční spolupráce partnerských měst v oblasti územního plánování 	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoření kompatibilních aplikací přispívajících ke zvýšení přístupu obyvatel obou partnerských obcí k informacím o oblasti spolupráce • Podpora a aktivizace opatření institucí a subjektů z partnerských měst vyvíjejících aktivity v oblasti územního plánování s možností realizace malých investic

<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení konkurenceschopnosti urbanistického prostoru • Přeshraniční územní plánování 	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrana veřejných statků – rekonstrukce a modernizace stávajících městských objektů • Zvýšení atraktivity veřejného příhraničního prostoru
KRIZOVÉ ŘÍZENÍ	
Strategický cíl	Operační cíl
<ul style="list-style-type: none"> • Společné řízení rizik • Zlepšení stavu bezpečnosti v polsko-českém příhraničí • Ochrana před následky živlů • Budování přeshraničního systému krizového řízení • Předcházení krizovým situacím v příhraničí, příprava na převzetí kontroly nad těmito situacemi formou naplánovaných opatření, reagování v situaci výskytu krizových situací, odstraňování jejich následků a obnova zdrojů a kritické infrastruktury 	<ul style="list-style-type: none"> • Podporování investic zaměřených na konkrétní druhy ohrožení se současným zvýšením odolnosti na pohromy a katastrofy a rozvíjením zvládnání pohrom a katastrof • Propagace veřejné bezpečnosti mezi dětmi a mládeží • Zvýšení dovedností v oblasti protipovodňové ochrany • Dovybavení složek působících v systému krizového řízení • Zajištění bezpečnosti a efektivní krizové řízení v příhraničním území

Zdroj: *Vlastní zpracování na základě seznamu výsledků dotazníkového šetření zaměřeného na územní samosprávné celky Euroregionu Těšínské Slezsko (Průzkum, který byl uskutečněn v rámci projektu „ESIE-4“, měl za cíl vyhodnotit dosavadní činnosti Euroregionu Těšínské Slezsko a stanovit budoucí směry aktivit v rámci přeshraniční spolupráce jednotlivých samospráv a jejich organizačních složek z hlediska nového programového období na léta 2014–2020).*

Základní formou realizace strategických cílů a operačních cílů obsažených ve studii jsou **projekty** uvedené zástupci českých a polských organizací v rámci uskutečněného průzkumu.

Územní samosprávné celky zastupující polskou stranu Euroregionu Těšínské Slezsko vytypovaly celkem 620 projektů, které by mohly být realizovány do roku 2020 společně s partnerskými institucemi z české a/nebo slovenské části příhraničí. Významná většina z nich (celkem více než polovina všech navržených záměrů) spadá do tří prvních prioritních oblastí – kultury (162 projekty), sportu (106 projektů) a cestovního ruchu (109 projektů). Nejmenšímu zájmu mezi česko-polskými aktivitami se těší územní plánování (pouze 7 přihlášených projektových záměrů). Lze si všimnout, že i projekty v oblasti dopravy, ochrany zdraví, podnikání a životního prostředí jsou v okruhu zájmů polských samospráv, i když je jejich počet mnohem menší (od 20 do 40 záměrů) oproti oblastem kultury, sportu a cestovního ruchu. O něco lépe to vypadá se školstvím (54 navržených projektů) a krizovým řízením (56 navržených projektů).

Největší počet projektů navrhla samospráva města Jastrzębie-Zdrój (158 záměrů). O více než polovinu méně přihlásila obec Strumień (71 projektů). Na dalších místech jsou Ustroń (50 projektů), Godów (47 projektů) a Cieszyn (43 projekty). Nejméně projektových záměrů (13) uvedla obec Chybie (tabulka č. 2).

Územní samosprávné celky z české strany Euroregionu Těšínské Slezsko definovaly celkem 166 projektů, které by mohly být realizovány do roku 2020 společně s partnerskými institucemi z polské a/nebo slovenské části příhraničí⁴.

Oproti polským samosprávám, kde mezi dominantními prioritami, v jejichž rámci byly uváděny návrhy společných česko-polských projektů, byly kultura, sport a cestovní ruch, české samosprávy ukazovaly na školství, cestovní ruch, sport, dopravu a ochranu životního prostředí coby oblasti, kde je vhodné přednostně spolupracovat (od 20 do 25 navržených záměrů). O něco menší zájem byl o kulturu (17 přihlášených projektů), krizové řízení (15 přihlášených projektů) a podnikání (14 přihlášených projektů). Z hlediska zájmu o spolupráci s partnerem z druhé strany hranice je na tom rozhodně nejhůře oblast územního plánování (9 projektových záměrů) a ochrana zdraví, kde nebyl uveden ani jeden projekt.

Mezi českými samosprávami, které navrhly největší počet projektů, jsou: Český Těšín a Dolní Lomná (po 13 záměrech), Bohumín, Hřčava a Petřvald (po 12 záměrech), a pak Havířov a Třanovice (po 10 záměrech). Kdežto pouze jeden projektový záměr nahlásila obec Jablunkov (tabulka č. 3).

Po analýze projektů navržených šetřeními organizacemi k realizaci lze konstatovat, že:

- ✓ rozhodná většina záměrů uvedených polskými samosprávami se týká spolupráce s institucemi působícími na území české části Euroregionu Těšínské Slezsko – českými nebo polskými (polské kulturní instituce v České republice jako jsou kulturní domy, pobočky Kongresu Poláků v České republice, pobočky Polského kulturně-osvětového svazu). Jedinou výjimku zde tvoří Vratimov, se kterým společně aktivity plánuje Strumień.
- ✓ většina projektů navržených českými samosprávami se soustředí na spolupráci s institucemi působícími na území polské části Euroregionu Těšínské Slezsko. Část samospráv (Hřčava, Mosty u Jablunkova, Orlova a Těrlicko) projevuje zájem o společné aktivity s organizacemi, jejichž sídlo se nachází mimo uvedené území (Čierne – slovenská část Euroregionu Beskydy, Węgierska Górka – polská část Euroregionu Beskydy, Rydułtowy, Racibórz a Krzyżanowice – polská část Euroregionu Silesia).
- ✓ Tyto rozdíly vyplývají ze specifiky fungování českých a polských územních samosprávných celků Euroregionu Těšínské Slezsko, jejich spolupráce, zahraničních kontaktů a stávajících partnerství, kterých se účastní.
- ✓ mezi všemi 786 projektovými záměry je rozhodná většina typickými záměry přeshraničního charakteru, které naplňují předpoklady nového Programu Interreg V-A Česká republika – Polsko (nebo případně Interreg V-A Polsko-Slovensko), ze kterého mohou být podpořeny v období 2014–2020. U některých navržených projektů je přeshraniční prvek (dopad, výsledky, výstupy, přidaná hodnota) shodný se směrnicemi česko-polského programu (nebo polsko-slovenského) natolik malý, že je nelze financovat z těchto zdrojů. Šanci pro tento typ iniciativ jsou programy, které kladou důraz na mezinárodní spolupráci (např. Erasmus+). Malý podíl navržených projektů má typicky národní charakter, a proto je lze realizovat pouze v rámci národních programů (např.

⁴ Nutno zdůraznit, že malý počet navržených projektů je výsledkem jiného přístupu k prováděnému dotazníkovému šetření zaměřenému na české územní samosprávné celky Euroregionu Těšínské Slezsko, za které zodpovídalo Regionální sdružení územní spolupráce Těšínského Slezska.

Tabulka č. 2. Přehled projektů navržených k realizaci polskými územními samosprávnými celky Euroregionu Těšínské Slezsko

Obec	Kultura	Sport	Cestovní ruch	Podnikání	Školství
Brenna	7	6	8	1	1
Chybie	4	4	1	-	-
Cieszyn	17	12	6	-	-
Dębowiec	7	6	8	-	-
Godów	6	9	12	7	4
Goleszów	2	3	4	-	-
Hażlach	4	5	3	2	3
Istebna	3	5	3	-	-
Jasienica	4	8	2	1	1
Jastrzębie-Zdrój	40	14	9	18	16
Jaworze	7	4	4	-	2
Skoczów	5	3	3	-	4
Strumień	27	14	19	5	5
Ustroń	14	2	8	2	8
Wisła	5	5	10	-	3
Zebrzydowice	5	6	5	-	4
Powiat Cieszyński (okres)	5	-	4	-	3
Celkem	162	106	109	36	54

Zdroj: Vlastní zpracování na základě seznamu výsledků dotazníkového šetření zaměřeného na polské územní samosprávné celky Euroregionu Těšínské Slezsko (Průzkum, který byl uskutečněn v rámci projektu „ESIE-4“, měl za cíl vyhodnotit dosavadní činnosti Euroregionu Těšínské Slezsko a stanovit budoucí směry aktivit v rámci přeshraniční spolupráce jednotlivých samospráv a jejich organizačních složek z hlediska nového programového období na léta 2014–2020).

Doprava	Ochrana životního prostředí	Ochrana zdraví	Územní plánování	Krizové řízení	Celkem
-	-	-	1	-	24
-	1	-	-	2	12
-	1	-	-	7	43
-	-	-	-	-	21
1	2	1	1	4	47
2	4	-	-	2	17
2	2	1		6	28
7	4	-	-	1	23
-	1	-	-	1	18
1	14	20	2	24	158
-	1	2	-	2	22
-	-	-	-	-	15
-	-	-	-	1	71
2	7	3	1	3	50
1	1	2	-	1	28
2	1	-	2	2	27
2	1	1	-	-	16
20	40	30	7	56	620

Tabulka č. 3. Přehled projektů navržených k realizaci českými územními samosprávnými celky Euroregionu Těšínské Slezsko

obec	Kultura	Sport	Cestovní ruch	Podnikání	Školství
Bohumín	1	1	2	1	1
Bystřice	1	2	1	-	1
Chotěbuz	-	1	-	-	-
Český Těšín	1	1	2	1	-
Dětmarovice	-	-	1	-	-
Dolní Lomná	2	2	2	3	1
Havířov	1	2	-	1	1
Horní Suchá	-	-	1	1	-
Horní Tošanovice	1	1	-	-	-
Hrčava	-	1	2	2	1
Jablunkov	-	-	-	-	-
Karviná	1	-	1	1	1
Komorní Lhotka	-	-	1	1	1
Košařiska	1	1	-	-	1
Milíkov	-	-	-	-	2
Mosty u Jablunkova	1	2	2	-	1
Orlová	2	1	-	-	-
Petřvald	1	2	2	2	-
Písečná	-	1	-	-	2
Řeka	-	-	-	-	-
Smilovice	1	1	-	-	2
Střítež	1	-	-	-	1
Těrlicko	-	1	2	-	-
Třanovice	1	1	1	-	3
Vendryně	1	1	1	1	1
Celkem	17	22	21	14	20

Poznámka: v přehledu jsou zohledněny pouze ty obce, které navrhly minimálně jeden projekt

Zdroj: *Vlastní zpracování na základě pracovního seznamu výsledků dotazníkového šetření zaměřeného na české územní samosprávné celky Euroregionu Těšínské Slezsko (Průzkum, který byl uskutečněn v rámci projektu „ESI-E-4“, měl za cíl vyhodnotit dosavadní činnosti Euroregionu Těšínské Slezsko a stanovit budoucí směry aktivit v rámci přeshraniční spolupráce jednotlivých samospráv a jejich organizačních složek z hlediska nového programového období na léta 2014–2020).*

Doprava	Ochrana životního prostředí	Ochrana zdraví	Územní plánování	Krizové řízení	Celkem
1	2	-	1	2	12
-	2	-	-	-	7
1	-	-	-	-	2
2	2	-	2	2	13
-	1	-	-	1	3
-	1	-	2	-	13
2	2	-	-	1	10
1	1	-	-	-	4
-	-	-	-	-	2
2	2	-	1	1	12
-	-	-	-	1	1
2	-	-	-	1	7
-	-	-	-	-	3
1	-	-	-	-	4
1	-	-	2	-	5
-	1	-	-	2	9
-	2	-	-	-	5
1	2	-	-	2	12
1	2	-	-	2	8
2	-	-	-	-	2
2	-	-	-	-	6
-	-	-	-	-	2
1	2	-	1	-	7
2	2	-	-	-	10
1	1	-	-	-	7
23	25	0	9	15	166

Regionální operační program pro období 2014–2020). Doporučuje se, aby zejména ve vztahu k tohoto typu projektům instituce, které mají zájem o jejich realizaci, zohlednily efekty jejich dopadů na celé příhraničí (jak českou, tak polskou část), a je-li to možné, aby se do nich snažily (i v malé míře) zapracovat přeshraniční prvek.

5. Zdroje financování přeshraničních projektů v letech 2014-2020

Projekty uvedené zástupci českých a polských samospráv a organizací v rámci uskutečněného průzkumu mohou být realizovány z mnoha finančních zdrojů, mezi nimiž můžeme jmenovat: **Interreg V-A Česká republika – Polsko** (pokračování *Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013*), **Interreg Střední Evropa (2014-2020)** (pokračování *Programu evropské územní spolupráce 2007-2013 Střední Evropa*), **Program Interreg Evropa 2014-2020** (pokračování *programu meziregionální spolupráce INTERREG IVC 2007-2013*), **Mezinárodní Visegrádský fond**, **Program Evropa pro občany** či **Program Erasmus+**.

Předpokládáme, že zvláštní význam pro realizaci strategických cílů a operačních cílů obsažených ve studii bude mít program Interreg V-A Česká republika – Polsko a také Mezinárodní Visegrádský fond.

Interreg V-A Česká republika – Polsko.

Program reflektuje dlouholetou snahu Evropské unie o rozvoj příhraničních oblastí a odbourávání hranic mezi jednotlivými státy. Je pokračováním finanční pomoci pro podporu rozvoje hraničních regionů poskytnuté Polsku v dřívějších letech z programů PhareCredo, Phare CBC, INTERREG III a OPPS Česká republika – Polská republika 2007-2013.

Program Phare CBC byl v česko-polském pohraničí zahájen v roce 1999 a jeho realizace probíhala až do roku 2006. Byl zaměřen zejména na podporu velkých investičních projektů, nicméně podporovány byly také malé neinvestiční projekty typu people-to-people v rámci tzv. Společného fondu malých projektů.

Od roku 2004 probíhala v česko-polském pohraničí realizace programu Iniciativy Společenství INTERREG IIIA. V rámci tohoto programu byly realizovány jak investiční projekty v oblasti dopravy, životního prostředí, cestovního ruchu, podpory podnikání, tak rovněž neinvestiční projekty zaměřené na rozvoj spolupráce a sítě struktur subjektů veřejného sektoru. Součástí programu byl také Fond mikroprojektů.

Globálním cílem programu je: *Podpora socio-ekonomického rozvoje území polsko-českého příhraničí posilováním jeho konkurenceschopnosti a soudržnosti a propagací partnerské spolupráce jeho obyvatel.*

Program je zaměřen zejména na rozsahem menší, regionální a místní projekty s přeshraničním významem. Při výběru projektů je kladen velký důraz na jejich skutečnou přeshraniční spolupráci s následnými přeshraničními dopady, tj. na prvky sblížování lidí a institucí v průběhu přípravy a následné realizace projektů. Vybírány jsou pouze takové projekty, které mohou prokázat přeshraniční dopad na obou stranách hranice.

Více než polovina prostředků Programu (tj. kolem 135,7 mil. euro) bude určena na **rozvoj přírodního a kulturního potenciálu pro podporu zaměstnanosti**. Podpořeny budou aktivity, které si kladou za cíl zachovat a obnovit kulturní a přírodní zajímavosti, využití nemateriálního kulturního dědictví a propagaci přírodního a kulturního bohatství regionu. Kromě toho budou podporovány projekty zaměřené na zlepšení dopravní infrastruktury za účelem přeshraničního zpřístupnění a využívání kulturního a přírodního dědictví regionu.

Částka 54,5 mil. euro bude směřovat na **rozvoj spolupráce institucí a komunit**. Podporovány budou iniciativy, které slouží k prohlubování integrace na lokální úrovni, spolupráce občanské společnosti, institucí veřejné správy a dále vytváření a rozvoj přeshraničních sítí spolupráce.

V oblasti společného **řešení krizových situací** podpoří částka 12,2 mil. euro aktivity zaměřené na rozvoj společných nebo integrovaných systémů pro předcházení, monitorování, reagování a odstraňování následků ohrožení, zvýšení akceschopnosti záchranných a bezpečnostních složek a odborná příprava pracovníků záchranných a bezpečnostních složek a dále útvarů krizového řízení.

V oblasti **vzdělávání** budou podporována společná školení, kurzy, vzdělávací programy, aktivity týkající se spolupráce mezi vzdělávacími institucemi a institucemi trhu práce a dále rozvoj jazykového vzdělávání v rámci vzdělávacích systémů. Na tyto účely bude určeno 10,2 mil. euro.

Specifickým nástrojem, jenž je využíván k financování přeshraniční spolupráce, je **Fond mikroprojektů**. Jeho základním cílem je rozvoj a podpora rozvoje spolupráce mezi společenstvími na obou stranách hranice, se zaměřením na zlepšení společenských, kulturních a ekonomických vztahů.

Fond mikroprojektů je určen pro podporu menších projektů na lokální úrovni. Mikroprojekty jsou zaměřeny především na oblast rozvoje mezilidských přeshraničních vztahů, vzdělávacích a kulturních aktivit a společenských iniciativ. Možná je také podpora mikroprojektů majících za cíl zlepšení infrastruktury dané oblasti, zejména v oblasti městské a kulturní infrastruktury s přeshraničním dopadem.

International Visegrad Fund – Mezinárodní Visegrádský fond.⁵

Organizátorem programu je Visegrádský fond – mezinárodní organizace jmenovaná na základě mezivládní dohody vlád Polska, České republiky, Slovenska a Maďarska, k jejímž úkolům patří budování společné identity visegrádských národů, prohlubování kontaktů mezi společenstvími a také podpora spolupráce v oblasti kultury, vědy, vzdělávání, umění a cestovního ruchu a dále výměny mládeže.

Globálním cílem programu je: podpora regionální spolupráce mezi Polskem, Maďarskem, Českou republikou a Slovenskem, pomocí podpory rozvoje společných projektů kulturních, vědeckých avzdělávacích, a také výměny mládeže a přeshraniční spolupráce.

Podpora Fondu je zaměřena na financování projektů v oblastech: kulturní spolupráce, vědecká spolupráce a výzkum, vzdělání, výměna mládeže, přeshraniční spolupráce, propagace cestovního ruchu.

Podpora projektů rozvíjejících spolupráci zemí Visegrádské skupiny probíhá v rámci grantových programů, mj. programu Standardních grantů Visegrádského fondu a programu Malých grantů Visegrádského fondu.

⁵ Zdroj: <http://www.mszy.gov.pl>; <http://www.eurodesk.pl/nasza-baza/organizacja/PL0010000019> [verze k 14.06.2015].

Shrnutí a závěry

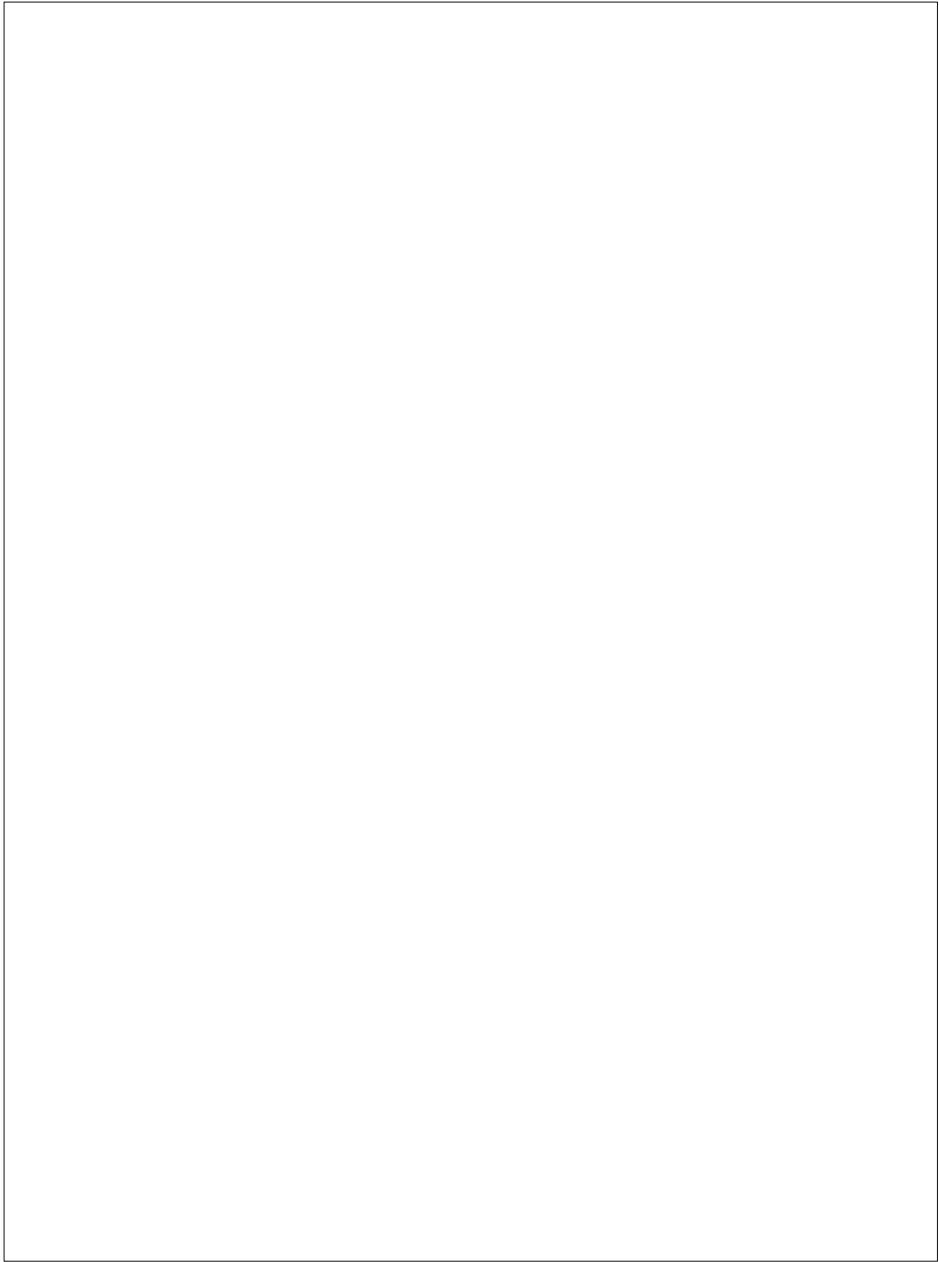
„Budoucí územní spolupráce v Euroregionu Těšínské Slezsko – studie“ je nástrojem pro podporu iniciování a realizace společných aktivit na území Euroregionu Těšínské Slezsko v letech 2014-2020 mezi českými a polskými samosprávami a jejich organizačními složkami a také partnerskými institucemi, se kterými tyto subjekty spolupracují. Hlavním cílem dokumentu bylo vypracování rámce přeshraniční spolupráce vyvíjené se zohledněním principu udržitelného rozvoje a efektivního využití potenciálů českých a polských územních samosprávných celků z Euroregionu Těšínské Slezsko, které spadají do deseti klíčových oblastí (priorit) a s nimi souvisejících strategických cílů, operačních cílů a projektů.

Pro účely zpracování studie byla uskutečněna analýza, na jejímž základě lze definovat následující závěry:

- posuzovaná minulost a budoucnost související s členstvím polských samospráv v Euroregionu Těšínské Slezsko je celkově průřezově podobná. Je však nutno zdůraznit, že na polské straně Euroregionu se jedná o přímé členství (každá obec samostatně je přímo členem Euroregionu), kdežto na české straně rozlišujeme dva typy členství - přímé a nepřímé (prostřednictvím sdružení obcí, které je členem Euroregionu). Charakter členství má přímý vliv na rozdílné hodnocení přeshraniční spolupráce českými a polskými samosprávami (polské samosprávy hodnotí dosavadní přeshraniční spolupráci mnohem lépe než české samosprávy);
- sdružení tvořící českou stranu Euroregionu Těšínské Slezsko jistě otázky související se spoluprací vnímají jinak;
- prioritními oblastmi přeshraniční spolupráce v nejbližší budoucnosti bude kultura, cestovní ruch a sport. Z tohoto hlediska je na tom nejhůře oblast územního plánování;
- partneři euroregionální smlouvy by měli usilovat o podporování aktivit jak v oblasti přeshraniční, tak i národní územní spolupráce;
- s cílem efektivní implementace/čerpání Programu Interreg V-A Česká republika – Polsko je nutné, obdobně jako tomu bylo doposud, úzce spolupracovat se zástupci měst a obcí a poskytovat jim informace o možnostech financování společných iniciativ;
- zejména malé obce potřebují podporu v oblasti územní spolupráce;
- velké samosprávy by měly být ve větší míře zapojovány do územní spolupráce – například jako lídři (vedoucí partneři);
- na základě přeshraničních vazeb/vztahů existujících mezi jednotlivými územními samosprávnými celky bylo možné identifikovat různé typy partnerství. Pro obce, které nemají žádné konkrétní partnery, s nimiž realizují aktivity, je nutné najít příslušné partnery na druhé straně hranice. Vzhledem k nepoměru počtu obcí na české a polské straně bude docházet ke zdvojení partnerství;
- mezi silnými stránkami souvisejícími s přeshraniční spoluprací, které byly uvedeny v dokumentech českých a polských samospráv, je na prvním místě zmiňována poloha a dopravní dostupnost;
- z hlediska slabých stránek přeshraniční spolupráce se v polských dokumentech nejčastěji objevují otázky týkající se znečištění ovzduší, dopravy a infrastruktury a také cestovního ruchu a propagace;

- ve SWOT analýzách českých samospráv najdeme mnohem méně slabých stránek vztahujících se k přeshraniční spolupráci, než je tomu v polských dokumentech. Týkají se zejména problematiky znečištění ovzduší, polohy a cestovního ruchu;
- mezi příležitostmi, které s sebou nese přeshraniční spolupráce, je (v polských analýzách) nejvíce navazováno na polohu a dopravní dostupnost;
- příležitosti související s přeshraniční spoluprací uvedené v českých analytických dokumentech mají více průřezový charakter (týkají se většího počtu aspektů) oproti příležitostem, které jsou definovány v polských dokumentech;
- u ohrožení souvisejících s přeshraniční spoluprací lze konstatovat, že polské samosprávy uvedly ta, která spadají do následujících oblastí: cestovní ruch, hospodářství/podnikání a ochrana životního prostředí.
- oproti polským samosprávám vidí české samosprávy mnohem méně ohrožení souvisejících s přeshraniční spoluprací. Uváděné rizikové faktory se mimo jiné týkají nezájmu polské strany o zavádění efektivních opatření pro snížení emise znečištění; absence využití polohy regionu v česko-polsko-slovenském příhraničí; růstu konkurenceschopnosti okolních regionů (včetně polských).
- po zohlednění informací týkajících se přeshraniční spolupráce, obsažených ve strategických částech jednotlivých (českých a polských) dokumentů, lze konstatovat, že: a) se týkají širokého spektra oblastí – cestovního ruchu, kultury, sportu, infrastruktury, ochrany životního prostředí, hospodářství a podnikání, krizového řízení, spolupráce samospráv, přeshraniční spolupráce a dalších; b) úkoly a projekty uvedené v rámci tematických oblastí jsou velmi různorodé;
- v současné době existují 3 bilaterální a 1 trilaterální program partnerské přeshraniční spolupráce členských samospráv Euroregionu Těšínské Slezsko;
- Eurodistrikt Regio Pamina patří k nejvýznamnějším institucím, se kterou by partneři euroregionální smlouvy měli nadále realizovat a rozvíjet spolupráci založenou na přenosu zkušeností a dobré praxe;
- Program Interreg V-A Česká republika – Polsko jako hlavní nástroj financování přeshraničních projektů v letech 2014-2020 bude umožňovat realizaci aktivit v rámci 5 prioritních os: společné řízení rizik, rozvoj potenciálu přírodních a kulturních zdrojů pro podporu zaměstnanosti, vzdělávání a kvalifikace, spolupráce institucí a komunit, technická pomoc;
- ze všech 786 projektových záměrů navržených českými a polskými samosprávami je významná většina typickými záměry přeshraničního charakteru. U některých přihlášených projektů je přeshraniční prvek shodný s novým programem natolik malý, že je nebude možné podpořit z tohoto dotačního titulu. Malá část navržených projektů pak má typicky národní charakter.

Obrázky

Obr. č. 8. Které oblasti (prioritní osy) si dokázáte představit, že: Využijete určitě, využijete možná, nedokázáte si představit, že byste využili (1=určitě využije...5=určitě nevyužije)

Wykres 8. Do których z poniższych dziedzin (osi priorytetowych) chcielibyście Państwo aplikować o środki przeznaczane na wspieranie polsko-czeskiej współpracy transgranicznej w latach 2014-2020. Proszę kierować się skalą zamieszczoną w tabelach (1=na pewno będziemy aplikować...5=na pewno nie będziemy aplikować)

Podpora růstu podporujícího zaměstnanost rozvojem vnitřního potenciálu jako součásti územní strategie pro konkrétní oblasti, včetně přeměny upadajících průmyslových oblastí a zlepšení dostupno /
Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu

Investice do vzdělávání, odborné přípravy a školení za účelem získávání dovedností a celoživotního učení; vypracování a naplňování společných programů vzdělávání, odborné přípravy a školení /
Inwestowanie w kształcenie, szkolenia, w tym szkolenie zawodowe

Posilování institucionální kapacity veřejné správy a zúčastněných subjektů a účinné veřejné správy; podporou právní a správní spolupráce a spolupráce mezi občany a institucemi /
Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zaaint

Společné řízení rizik /
Wspólne zarządzanie ryzykiem

■ EUROREGION ■ PL ■ CZ

Obr. č. 9. Struktura projektových záměrů obcí / Wykres 9. Struktura propozycji projektowych gmin

